

Українсько-польські відносини в Галичині 20–30-х років ХХ ст. на сторінках газети “Діло”

“Польсько-українські взаємини! Подумайте, скільки в тому понятті змісту, скільки в ньому історичного трагізму, скільки болю і скільки накінець іронії долі. З поняттям польсько-українських відносин в історичному розумінні зв'язано безліч подій, безліч розчарувань і безліч нещасть, а навіть історичних катаклізмів. І саме тому ці справи такі складні, такі ніжні й делікатні. Тому коли хто хоче внести у ті в найвищій мірі напружені відносини бодай невеличку полекшу, мусить витягати для себе відповідні висновки як з цілого історичного досвіду, так також не менше і з сучасної стадії тих взаємин...” (Діло. – 1931. – 15 берез. (чис. 58). – С. 1).

Польські урядові кола проводили політику денаціоналізації, полонізації українського населення, а все це призводило до загострення польсько-українських відносин. Спроби українсько-польського порозуміння у міжвоєнній Польщі засвідчили надзвичайну складність руху національних спільнот до демократичного суспільства. Прихильники порозуміння з обох сторін прийшли до висновку необхідності активізувати пропаганду ідей “нормалізації” польсько-українських відносин.

1918

1. Боротьба за Східну Галичину : польські гнобителі накидають українській землі польський характер. – Відповідь на фарисейські питання. – Плятформа польсько-українського порозуміння в Східній Галичині : признання поляками української держави : [стаття] // 1918. – 24 жовт. (чис. 242). – С. 1–2. – Без підп.
2. З приводу убийства ген[ерала] Айгорна. Поділ Галичини є передумовою українсько-польського порозуміння : [стаття] // 1918. – 2 серп. (чис. 173). – С. 1. – Без підп.
3. Ненависть польської душі : [стаття] // 1918. – 19 падол. (чис. 266). – С. 1. – Без підп.
Йдеться про перемовини, що ведуться між українцями і поляками, які мають призвести до порозуміння. Окрім того, зазначено необхідність українцям будувати і укріпляти свою республіку.
4. Поляки на Україні і становище українського громадянства : кн. Радзівіл про територіяльне розширене Польщі на сході. – Польський протест проти розоружування польських військових банд. – Становище міродатної української преси // 1918. – 1 мая (чис. 99). – С. 1. – Без підп.

1922

5. “Автономія” : [закон з дня ...1922 р. про підстави загального воєвідського самоврядування і з окрема воєвідств львівського, тернопільського і станиславівського] // 1922. – 30 верес. (чис. 23). – С. 1–2 ; 1 жовт. (чис. 24). – С. 2–3.
Зазначено, що даний закон не задовольняє вимоги українського населення.
6. Галицькі відносини : [стаття] // 1922. – 4 жовт. (чис. 26). – С. 1. – Без підп.
Зазначено, що саме колонізаційна політика польського уряду призводить до негативних подій, які відбуваються в Галичині.
7. Польський проєкт воєвідської автономії для Східної Галичини // 1922. – 7 верес. (чис. 6). – С. 3–4.

1923

8. Власні сили : [редакційна замітка] // 1923. – 3 квіт. (чис. 1). – С. 1.
Поінформовано про ухвалу міжнародної конференції в Парижі (14 березня 1923 р.) передати Східну Галичину під польську юрисдикцію, що, безумовно, призведе до переорієнтації боротьби нації за свої права.
9. За права українського народу : промова голови Українського Соймового Клубу Самійла Підгірського над експозе прем[ієра] Вітоса, оголошена в польському соймі 2 червня ц. р. / Самійло Підгірський // 1923. – 6 черв. (чис. 49). – С. 1–2 ; 7 черв. (чис. 50). – С. 1–2 ; 8 черв. (чис. 51). – С. 2.
В промові зазначено : “Український народ і його представники ніколи не боролися проти повстання незалежної Польщі, але також не боролися і ані пальцем не рушили, щоби українські землі належали до Польщі, тільки обороняли своє право на самовизначення”. Окрім того, посол Самійло Підгурський стверджує, що співжиття двох народів, українського і польського, буде залежати від політики, яку проводитиме польський уряд щодо українського населення.
10. Народній З’їзд : [стаття] // 1923. – 22 трав. (чис. 37). – С. 1 ; 24 трав. (чис. 39). – С. 1–2 ; 27 трав. (чис. 42). – С. 1.
Поінформовано, що Народний з’їзд став на платформу “реальної” політики і висунув гасло легальної боротьби за національно-територіальну автономію в складі Польщі і що це була добра нагода для польського уряду нормалізувати українсько-польські стосунки.
11. Отвертими очима! : [редакційна стаття] // 1923. – 3 серп. (чис. 97). – С. 1.
Про українсько-польські стосунки.
12. Охримович В. За автономію : (моя відповідь) / д-р В. Охримович // 1923. – 1 лип. (чис. 71). – С. 2.
Зазначено: “...Мусимо домагатися повної й одноцільної національно-територіальної автономії, бо Поляки хочуть нам накинати т. зв. “воєвідську” автономію, проти якої мусимо рішуче протестувати, а протестуючи, мусимо сказати, якої автономії ми хочемо”.
- 1925
13. Громадське самоврядування : [стаття] // 1925. – 3 берез. (чис. 47). – С. 1. – Без підп.
Зазначено: “...Проект громадського самоврядування і дискусія над ним вказує тільки послідовність польонізаційної акції. І це є важно ствердити, бо проєкт про громадське самоврядування ще довгий час, що найменше в цьому соймі, лишиться тільки проєктом з огляду на уклад сил”.
14. Згідно з конституцією... : промова посла С. Хруцького, виголошена в бюджетовій комісії польського сойму дня 6. лютого 1925 р. / С. Хруцький // 1925. – 11 лют. (чис. 31). – С. 1–2.
Поінформовано про негативну політику польського уряду щодо українського народу в області політики, культури, освіти, господарства.
15. Земельна вакханалія на “кресах” : (з промови пос. С. Хруцького, виголошена 6 і 7 травня ц. р. підчас обговорювання бюджету міністерства рільництва і міністерства рільних реформ) / С. Хруцький // 1925. – 17 трав. (чис. 107). – С. 1–2 ; 19 трав. (чис. 108). – С. 1–2.
Про необхідність проведення земельної реформи на теренах Східної Галичини на користь українського населення.

16. “На знищення Руси” : промова посла Павла Васильчука, виголошена в польському соймі 25. квітня ц. р. при генеральній бюджетовій дискусії / Павло Васильчук // 1925. – 6 трав. (чис. 97). – С. 3 ; 8 трав. (чис. 99). – С. 1–2.

Йдеться про дискримінаційну політику Польщі щодо українського населення. Окрім того, зазначено: “...Нас як територіяльну меншість називають меншістю хіба по нерозумінню, тому що на своїх землях ми є більшістю, і як ми вже не раз заявляли, не зречемось того, що на цих землях ми є господарями”.

17. Українські послы і сенатори до Українського Народу : [звернення] / послы: А. Братунь, П. Васильчук, В. Дмитрюк та ін. ; сенатори: Д. Герштанський, О. Карпинський та ін. // 1925.– 24 січ. (чис. 16). – С. 1.

Йдеться про необхідність українському народу боронити свої права, щоб самому бути господарем на своїх споконвічно українських землях.

18. [Федорців Ф.] Пепесівська “автономія”: нешкідливий проєкт ППС : в справі територіяльної автономії для частини українського населення під Польщею / М. Ч. // 1925. – 28 січ. (чис. 19). – С. 1–2 ; 29 січ. (чис. 20). – С. 1–2.

1926

19. Нашим коштом : [стаття] // 1926. – 23 трав. (чис. 112). – С. 1–2. – Без підп.

Зазначено: “Основи польської конституції, виборчу ординацію й виборчу геометрію укладено без ніякої участі українського народу. Українська Парламентарна Репрезентація, українські політичні партії та все наше громадянство – без огляду на потребу чи зайвість участі у виборах – мусять всіма силами протиставитися задуманому насильству й обезцінюванню горожанської вартости українського елемента”.

20. Одно порозуміння : [стаття] // 1926. – 25 черв. (чис. 138). – С. 1–2. – Без підп.

Йдеться про порозуміння між польськими партіями щодо урядових законопроектів про самоврядування і про те, яким чином це стосується Східної Галичини. Найголовніше те, що законопроекти з поправками до них приймалися без участі і порозуміння з Українською Парламентарною Репрезентацією, тому є можливість того, що права українського народу будуть порушені.

21. Пеленський З. За економічне визволення : [стаття] / Зиновій Пеленський // 1926. – 1 квіт. (чис. 71). – С. 1.

Про важке господарське положення Польщі та можливі наслідки цього для українського селянства. Ось як зазначає автор: “...Сумно виглядає господарський стан Польщі, ще сумніше наше положення. І в тім тяжкім положенні є тільки одно певне, що ми здані виключно на власні сили, що лише силою волі цілого народу зможемо передержать ці часи”.

22. Проти провокації : інтерпеляція ч. 742 посла С. Хруцького і тов[аришів] з Українського Клубу до Голови ради міністрів у справі провокаційних практик політичної поліції супроти українського населення, зокрема супроти політичної партії У.Н.Д.О. / С. Хруцький // 1926. – 5 серп. (чис. 171). – С. 1–2.

23. [Федорців Ф.] За українську землю : [стаття] / Ф. Ф. // 1926. – 19 лют. (чис. 36). – С. 1.

Йдеться про польський земельний закон, який ігнорує прагнення українського селянства самому бути власником на своїй землі.

1928

24. В обороні рідної землі : промова посла д-ра Степана Барана в бюджетовій комісії сойму дня 25 квітня 1928 року / д-р Степан Баран // 1928. – 5 трав. (чис. 98). – С. 1 ; 6 трав. (чис. 99). – С. 1.

Зазначено, що польське земельне законодавство спрямоване проти життєвих інтересів споконвічного українського населення тих земель, що опинилися під польською владою, а тому господарські інтереси українського народу не захищені.

1929

25. Польська політика супроти українців : промова голови Української Парляментарної Репрезентації посла д-ра Дм. Левицького у соймі дня 5. грудня 1929 р., виголошена в часі загальної бюджетової дискусії / Дм. Левицький // 1929. – 10 груд. (чис. 273). – С. 1–2 ; 11 груд. (чис. 274). – С. 2–3.

26. “Точка виходу...” : [стаття] // 1929. – 3 верес. (чис. 195). – С. 1 ; 4 верес. (чис. 196). – С. 1. – Без підп.

Подано характеристику статті Петра Дуніна-Борковського “Точка виходу в українській справі у Сх. Галичині”, надрукованої у варшавському місячнику (Дрога. – 1929. – Чис. 6), де розглянуто питання польської політики щодо українців.

27. Целевич В. За зміст повітового самоврядування : (під увагу українських членів повітових самоуправ) / Вол. Целевич // 1929. – 19 листоп. (чис. 257). – С. 1.

Зазначено: “Ділянка самоуправи є тим новим фронтом, на якому ми маємо змогу боронити прав українського населення та розвивати і поглиблювати зміст українського життя”.

28. “Чи час нагнись?...” : [стаття] // 1929. – 5 верес. (чис. 197). – С. 1 ; 6 верес. (чис. 198). – С. 1 ; 9 верес. (чис. 200). – С. 1. – Без підп.

Подано погляди воєводи Дуніна-Борковського на польську політику “відокремлювання” українців.

1930

29. За українське національне представництво : [стаття] // 1930. – 26 жовт. (чис. 239). – С. 1. – Без підп.

Зазначено, що “...треба собі усвідомити вагу хвилі та відповідальність перед історією за всяке занедбання громадських і національних обов'язків у часі, коли найболючіше відчуваємо недостачу виборного національного представництва. І саме для добуття того представництва треба зробити все, що в нашій спроможности та силі”.

30. Перспективи польсько-українських взаємин : [стаття] // 1930. – 24 жовт. (чис. 237). – С. 2–3. – Без підп.

1931

31. Баран С. Пацифікація і автономія : [стаття] / д-р Степан Баран // 1931. – 17 січ. (чис. 11). – С. 1.

Розглянуто питання про територіальну автономію для українського народу та про звернення українських послів стосовно пацифікаційних акцій, які польська влада проводила на українських етнічних землях.

32. Баран С. На теми польсько-українських взаємин : [стаття] / д-р Степан Баран // 1931. – 12 квіт. (чис. 80). – С. 1–2.
Подано історію складних польсько-українських взаємин та спроб польсько-українського зближення.
33. Баран С. Природним шляхом : колонізація українських земель колись і тепер / д-р Степан Баран // 1931. – 4 серп. (чис. 172). – С. 1 ; 5 серп. (чис. 173). – С. 1.
Розглянуто проблему польської колонізації українських земель, а також історію земельних відносин у Східній Галичині. Окрім того, зазначено, що польське земельне законодавство формально не виключає українських громадян від набуття землі у власність, але на практиці це вміло обходять.
34. Відгомін польсько-українських розмов у польській пресі : [голоси польської преси на теми останньої спроби польсько-українських розмов про польсько-українські взаємини] // 1931. – 17 берез. (чис. 59). – С. 2–3 ; 18 берез. (чис. 600). – С. 2–3.
35. Власні і міжнародні зобов'язання Польщі супроти українського народу : промова посла д-ра Ярослава Олесницького, виголошена на пленарному засіданні сойму дня 6. ц. м при дискусії над внеском ППС про автономію для земель з українською більшістю у Польщі / Ярослав Олесницький // 1931. – 10 листоп. (чис. 253). – С. 1–2.
36. Галасливими шляхами політичної сенсації : голоси польської преси про польсько-українські “переговори” // 1931. – 14 берез. (чис. 57). – С. 1–2. – Без підп.
Розглянуто різноманітну інформацію, яку подає польська преса щодо польсько-українського порозуміння. Наприклад, “Gazeta Poranna” так конкретизує вимоги українців під час перемовин: відкриття українських шкіл у Галичині; відшкодування за т. зв. пацифікації та надання фінансової допомоги (субвенції) для “Сільського господаря.”
37. Дальший шум з приводу польсько-українських розмов : [коментарі польської преси щодо польсько-українських взаємин] // 1931. – 15 берез. (чис. 58). – С. 1–2.
38. Дві відповідальні польські енуціяції на тему польсько-українських взаємин : [стаття] // 1931. – 21 трав. (чис. 111). – С. 1.
У статті зазначено, “...що в сучасний мент між польськими й українськими чинниками зі Східної Галичини не ведеться ніяких розмов, і що ті, які мали місце, зірвала українська сторона. Все це правда, ніяких переговорів тепер не ведеться, а ті, що велися, самі українці брутально зірвали”.
39. Ендеція про польсько-українські взаємини : статті Ст. Гломбінського в “Курері Львовському” // 1931. – 1 квіт. (чис. 72). – С. 1.
Подана критика статей Ст. Гломбінського щодо польсько-української проблеми. Зазначено: “Подібна думка тих статей така, що мовляв – не лише факт нинішньої приналежності Східної Галичини до Польщі і польська культура, – як казав п. Голувко, – рівноважує чисельну перевагу українців у Східній Галичині, але й факт автохтонності польського населення на цій землі і його живуча сила”.
40. Париське рішення : [повідомлення] // 1931. – 15 берез. (чис. 58). – С. 1.
Проголошено, що рішення Ради Амбасадорів (від 15.03.1923 р.) про затвердження східних державних кордонів Польщі, тобто щодо визнання польського суверенітету на землях Східної Галичини, було повною дипломатичною поразкою української сторони в українсько-польському діалозі.

41. “Пацифікація” : промова М. Галущинського на засіданні адміністраційної комісії сойму дня 20. січня 1931 р. у дискусії над справою т. зв. пацифікації Східної Галичини / Михайло Галущинський // 1931. – 25 січ. (чис. 17). – С. 1 ; 27 січ. (чис. 18). – С. 1 ; 28 січ. (чис. 19). – С. 1–2.

Зазначено, “...що українсько-польське питання не тільки не розв’язане, але подіями, які заістнували в часі приналежности його до польської держави, особливо подіями останніх днів, загострилось до найвищого і майже небувалого ступня”. Крім того, йдеться про те, що неможливо виправдати застосування репресій проти українського народу, така політика польського уряду ніколи не призведе до порозуміння між двома народами.

42. Тези польської політики супроти українського народу : промова посла Остапа Луцького на пленарному засіданні сойму, виголошена 6. листопаду 1931 р., при debatі над бюджетовім прелімінарем на рік 1932–1933 / Остап Луцький // 1931. – 11 листоп. (чис. 254). – С. 1–2.

Про невиконання польським урядом зобов’язань щодо вирішення проблем в українській справі.

1932

43. Великий шум : сенсаційні поголоски про пляни й наміри уряду супроти українців // 1932. – 14 січ. (чис. 9). – С. 1–2.

Зазначено: “Польсько-українські взаємини на наших теренах є від початку повстання польської держави дуже напружені, а заогнилися після трагічних подій осінню 1930 року до того ступня, що життя одиницій людської громади стає дуже важке. Нема сумніву, що річчю польського уряду є злагоднити ці відносини”. Залагодити ці відносини, однак, неможливо без вирішення української проблеми в цілому.

44. Відповідь Української Парляментарної Репрезентації міністрові Перацькому : промова Голови Українського Клубу посла д-ра Дмитра Левицького, яка мала бути виголошена при debatі над внеском недовіря урядові на пленарному засіданні сойму в дні 20. ц. м. / Дмитро Левицький // 1932. – 23 січ. (чис. 15). – С. 1–2.

Критика декларації, проголошеної міністром Перацьким, щодо залагодження польсько-українських відносин. Окрім того, зазначено, “...що ціллю тої декларації не було бажання упорядкувати польсько-українські відносини, а радше хвилевий інтерес Польщі на терені закордону, а саме – недалеке засідання Ліги Націй, на якому будуть розглядати нашу скаргу у справі т. зв. “пацифікації” з 1930 року”.

45. Документ нашого часу : промова міністра внутрішніх справ Перацького у справі національних відносин у Східній Галичині // 1932. – 19 січ. (чис. 12). – С. 1–2.

Йдеться про те, що головним питанням внутрішньої політики польського уряду є національне питання, і все робиться для того, щоб створити належні умови для співжиття українського і польського народів. Крім того, подано відповідь українських послів на промову міністра Перацького щодо міжнаціональних відносин у Східній Галичині, де повідомлено про неналежне виконання польським урядом умов для співжиття двох народів.

46. “З великої хмари малий дощ!...” : відповідь на заяву міністра Перацького : промова д-ра Степана Барана, виголошена на бюджетовій комісії сойму дня 16. січня 1932 р., в дискусії над бюджетом міністерства внутрішніх справ, після заяви міністра Перацького в українській справі / Степан Баран // 1932. – 21 січ. (чис. 23). – С. 1–2.

Зазначено: “Від польської держави і її керманічів жадаємо не окремих концесій, але об'єктивного виконання супроти Східної Галичини міжнародних зобов'язань, що їх у цій справі Польща свого часу виразно прийняла на себе, та які досі остали тільки мертвою буквою”.

47. Левицький К. Два документи : ще до дискусії про польську пропозицію та українську відповідь – з р. 1921 / Кость Левицький // 1932. – 24 жовт. (чис. 237). – С. 1.
Про польсько-українські взаємини періоду 1921–1923 рр.
48. Левицький К. Трагедія помилок недавнього минулого чи некритичне насвітлювання подій : [стаття] / Кость Левицький // 1932. – 14 верес. (чис. 204). – С. 3.
Розглянуто питання, наскільки українська політика в 1919–1923 рр. була правильною та які були зроблені помилки. Крім того, йдеться про можливості польсько-українського порозуміння в той час.
49. Лось С. Польська пропозиція та українська відповідь : [стаття] / Станислав Лось // 1932. – 26 верес. (чис. 214). – С. 3.
Йдеться про історичну полеміку, яка довгий час велася між активними українськими і польськими політиками (1921 р.), та фактичні обставини спроби польсько-українського порозуміння і причини, чому ця спроба не вдалася.
50. Польська політика супроти українців за минулий рік : промова голови УНДО і УПР посла д-ра Дмитра Левицького в генеральній бюджетовій дискусії на пленумі сойму дня 4. лютого 1932 р. / Дмитро Левицький // 1932. – 7 лют. (чис. 28). – С. 1–2.
Поінформовано про польську політику, яка спрямована проти українського народу. Окрім того зазначено, що налагодити польсько-українські взаємини можливо лише на основі довіри, чесності, рівності, свободи та прав кожного народу.
51. Урядова декларація в українській справі : [міністр внутрішніх справ Перацький від імені польського уряду оголосив декларацію про польсько-українські відносини у Східній Галичині] // 1932. – 22 січ. (чис. 14). – С. 1.
З огляду на декларацію виходить, що українці хочуть привілеїв, але це не так. Зазначено, що “...українці не потребують ніяких привілеїв, але як національний колектив, як нарід, що опинився у Польщі в наслідку програної війни, вимагають повноти прав для всебічного національного розвитку, вимагають виконання Польщею взятих на себе зобов'язань”.
- 1933
52. Найбільший удар за часів кольтонізації!...: промова голови Української Парляментарної Репрезентації посла д-ра Дм. Левицького на пленумі сойму 14. ц. м. при дебаті над самоуправним законопроектом / Дм. Левицький // 1933. – 18 лют. (чис. 39). – С. 1–2.
Йдеться про невиконання польським урядом умов договору щодо надання Східній Галичині територіальної автономії. Крім того, видано низку законопроектів, спрямованих проти українського населення.
53. Польський уряд супроти українців : [повідомлення] // 1933. – 7 лют. (чис. 28). – С. 1.
Поінформовано про спробу міністра внутрішніх справ Перацького не розглядати українські скарги на обмеження свободи товариств.

54. Проекти “Na zniszczenie Rusi”: виїмки з промови сенатора д-ра А. Горбачевського, виголошеної 22. лютого 1933 р. на пленарнім засіданні сенату при генеральній бюджетовій дебаті / А. Горбачевський // 1933. – 1 берез. (чис. 50). – С. 1.

Зазначено: “У світлі історичних фактів можна найти деяке пояснення теперішніх ходів польської політики. Одначе супроти вимог сьогочасної культури і цивілізації, супроти виразно принятих міжнародніх зобовязань, ця політична лінія, яку накреслив теперішній уряд, не найде ніякого оправдання...”.

1935

55. Баран С. Від максималізму до реалізму : шляхами української політики і тактики у сучасній Польщі : [стаття] / д-р Степан Баран // 1935. – 27 квіт. (чис. 110). – С. 1.

Зазначено, що нова польська конституція не визнає прав національних територіальних меншин, роблячи юридично неспроможними сподівання українців на автономію Східної Галичини.

56. За нормалізацію польсько-українських відносин : промова Голови Української Парляментарної Репрезентації посла Василя Мудрого, виголошена в Соїмі дня 6. грудня ц[ього] р[оку] в часі генеральної дискусії над бюджетом на рік 1936/37 / Василь Мудрий // 1935. – 8 груд. (чис. 328). – С. 1–2.

1936

57. Виняткове право на просторі 100.000 квадрат[атних] км. : промови українських послів, виголошені 17 червня 1936 р. на пленумі Соїму при обговоренні зміни розпорядку Президента Річипосполитої з 23 грудня 1927 р. про границі держави // 1936. – 19 черв. (чис. 135). – С. 3–4.

С. 4 : Промова посла Володимира Целевича щодо поправок до законопроекту та нормалізації польсько-українських відносин.

58. Проти регіональної політики : промова пос. Володимира Целевича, виголошена дня 21. січня ц[ього] р[оку] на бюджетовій комісії в дискусії над бюджетом міністерства внутрішніх справ / Володимир Целевич // 1936. – 24 січ. (чис. 17). – С. 3–4.

Йдеться про нормалізацію польсько-українських відносин на території Галичини, завдяки чому політика стосовно українців має стати єдиною у всій Польській державі.

59. [Целевич В.?] “Нормалізація” у теорії і практиці : післявоєнна національна політика. – Огляд спроб порозуміння від 1921 до 1935 року. – У чому різниця засадничого підходу українців та поляків до справи порозуміння / [Володимир Целевич?] // 1936. – 10 груд. (чис. 278). – С. 1–2.

60. [Целевич В.?] “Нормалізація” у теорії і практиці : демобілізація українського загалу та мобілізація польського / [Володимир Целевич?] // 1936. – 12 груд. (чис. 280). – С. 1–2.

Зазначено, що “...польське громадянство не допускає думки, що порозуміння і співпраця, це значить – зичливий підхід також до української конструктивної праці, до розбудови також українських культурних і господарських цінностей і допущення також українців до голосу у правлінні краєм”.

1937

61. Баран С. Зміна особи без зміни системи ? / Степан Баран // 1937. – 23 берез. (чис. 63). – С. 1-2.

Зазначено, що вирішення “української проблеми” постійно відкладають на необмежений час, а це гальмує справжню нормалізацію польсько-українських взаємин.

62. За територіальну автономію для українських земель у Польщі : оживлена дискусія в соймовій комісії // 1937. – 24 груд. (чис. 283). – С. 3–4. – Без підп.

Посол Володимир Целевич виступив з питанням про те, що польський уряд недооцінює значення вирішення української проблеми. Окрім того, повідомив, що деякі міністерства проводять суперечливу, навіть негативну політику щодо українців, а це впливає на нормалізацію польсько-українських взаємин.

63. Політика міністерства справедливості : промова посла Володимира Целевича, виголошена на бюджетовій комісії в дні 12 січня 1937 р. у дискусії над бюджетом міністерства справедливості / Володимир Целевич // 1937. – 14 січ. (чис. 8). – С. 5 ; 16 січ. (чис. 9). – С. 3.

Йдеться про нормалізацію польсько-українських взаємин. З огляду на велике значення розвитку нормалізації відносин, уряд повинен усувати труднощі, які можуть її гальмувати.

1938

64. Б[увший] воєвода Борковський про українську справу : [стаття] / Петро Дунін-Борковський // 1938. – 5 січ. (чис. 4). – С. 7.

Автор зазначає: “...На загал можна прийняти, що ведення більш ліберальної політики у відношенні українців може принести державі значні користи в економічній та політичній ділянці, створюючи відпруження і ліквідуючи нездорові протекційні відносини”.

65. Й. Р. “Найбільша помилка польської політики” : [стаття] / в тексті: Й. Р. // 1938. – 3 квіт. (чис. 73). – С. 4–5.

Задекларовано необхідність розв’язання української проблеми, але не поінформовано, як це зробити.

66. Кентржинський Б. Польська колонізаційна політика на пограниччях : [стаття] / Б. Кентржинський // 1938. – 4 січ. (чис. 3). – С. 3.

67. Колонізація українських земель – це не маловажна справа : пос. Целевич відповідає польським послам / В. Целевич // 1938. – 25 січ. (чис. 16). – С. 7.

Поінформовано, що справа колонізації українських земель досить важлива та може мати вирішальний вплив на відносини між українським і польським народом.

68. Нові резолюції ПОВ [Польської Організації Військової] в українській справі : [повідомлення] // 1938. – 11 січ. (чис. 6). – С. 7.

Про деякі ухвалені резолюції Польської Організації Військової щодо українців та української справи, як заявлено, “...ті ухвали повинні послужити до упорядкування польсько-українського та українсько-руського співжиття”.

69. [Рудницький І.] Є великі сили в народі! : [стаття] / ік. // 1938. – 3 квіт. (чис. 73). – С. 1–2.

Зазначено: “І тому перед польською державою та навіть перед польською національною рацією (бо не ототожнюємо поняття польської держави й польського народу, як це роблять польські діячі, що себе вважають провідниками народу та всі державні цілі хочуть запрягти до свого воза) стоїть: або признати факт отих сил в українському народі

й тієї сили українського народу і старатися дійти з ними до злагоди, або легковажити їх і старатися робити свою протиукраїнську роботу всупереч тим силам”.

70. [Рудницький І.] Радикалізація настроїв : [стаття] / ік. // 1938. – 26 берез. (чис. 66). – С. 1–2.
Йдеться про непорозуміння з самим поняттям “нормалізація”: “...українське громадянство уявляло собі, що народ дістане більше прав, що бодай частинно звернуть йому давні надбаня у ділянці національної культури, зліквідовані за польських часів (шкільництво, поміч науковим установам і т. д.) – польська сторона уявляла собі, що “нормалізація” означає зречення українців з їхніх прав, аспірацій і амбіцій”.
71. Справа національних меншин вічно актуальна! : [стаття] // 1938. – 10 серп. (чис. 174). – С. 1–2. – Без підп.
Зазначено: “Українська проблема в Польщі неполаднана. Вона стає щораз пекучіша, щораз гостріша. І вона мусить бути розвязана тільки в одній площині: признання українців їх окремої політичної особовости та забезпечення їм таких прав і можливостей, які задовольнили б мінімум їх політичних амбіцій та повні культурні й господарські вимоги”.
72. Ст[аніслав] Лось про розв'язку польсько-української проблеми : [стаття] / Ст. Лось // 1938. – 26 січ. (чис. 17). – С. 2.
Автор подає практичні поради щодо покращення польсько-українських взаємин.
73. Українська дискусія у польському соймі : [стаття] // 1938. – 27 січ. (чис. 18). – С. 1–2. – Без підп.
Про українсько-польські відносини.

1939

74. “Боротьба аж до повного розгрому і знищення українства в межах польської держави” : з польської преси // 1939. – 15 берез. (чис. 58). – С. 2.
75. Польща повинна взятись за розв'язку української проблеми : промова посла Целевича в бюджетовій комісії Союму / [Володимир] Целевич // 1939 – 14 січ. (чис. 9). – С. 12.
76. Причини невдачі нормалізації : промова посла Володимира Целевича, виголошена на бюджетовій комісії союму 12. січня ц. р. підчас дебати над бюджетом Міністерства Внутрішніх Справ / Володимир Целевич // 1939. – 18 січ. (чис. 11). – С. 4 ; 19 січ. (чис. 12). – С. 4–5.
Зазначено три важливі причини, які вплинули на загострення польсько-українських взаємин та невдачу нормалізації, це: по-перше, вороже ставлення польського місцевого населення, польських суспільних організацій та польських комітетів порозуміння; по-друге, поведінка адміністративної влади всіх гілок щодо українського населення; по-третє, пасивність уряду та невирішення української проблеми.
77. Промова пос[ла] д-ра Витвицького : виголошена 13. лютого на пленарному засіданні союму при дебаті над бюджетовим прелімінарем на рік 1939–40 / [Степан] Витвицький // 1939. – 18 лют. (чис. 37). – С. 3–4. – На основі стенографічного протоколу.
Йдеться про негативну польську політику стосовно українського народу. Окрім того, в промові зазначено: “...Метою нашого життя змагатися з усіма перешкодами, терпіти, боротися за наше існування, за наше майбутнє, творити підстави нашого нового життя”.

78. [Рудницький І.] Зріст протиукраїнських настроїв та брак концепції : [стаття] / ік. // 1939. – 16 лют. (чис. 35). – С. 2.
Зазначено необхідність вирішення проблеми польсько-українських відносин.
79. [Рудницький І.] Чи всі поляки в Галичині є противниками конструктивної національної політики? : [стаття] / ік. // 1939. – 20 квіт. (чис. 88). – С. 2.
Йдеться про польсько-українські відносини та причини невдачі спроб нормалізації цих відносин. Окрім того, зазначено, “...що розв'язка української проблеми залежить виключно від них, від польських громадян у Галичині, та що вони не дозволяють, щоб “понад їх головами” вирішувати ту справу”.
80. Українська дебата в Соймі : промови посла Целевича та Скрипника. – Відповіді польського посла Вагнера та прем'єра міністрів Складковського // 1939. – 13 січ. (чис. 8). – С. 7.
Поінформовано про дискусію в соймі між українськими і польськими послами щодо вирішення української справи.

Упоряд. К. Костишина